وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی
ژمارە: ١٧٠١٣ لە ٢٠٢٤/٩/٣

پاڵپشت بە حوکمەکانی ماددەی (پەنجایەم) لە یاسای وەزارەتی خوێندنی باڵا و تـوێژینەوەی زانسـتی ژمـارە (١٠)ی سـاڵی ٢٠٠٨ی هەمـوارکراو، هەروەهـا پاڵپشـت بە تەوەری پێـنجەم/ کاروبـاری قوتابیـان/ خوێنـدکاران، بـڕگەی یەکەم لە کۆنووسـی کۆبـونەوەی ئەنجـومەنی وەزارەت ژمـارە (٤)ی سـاڵی ٢٠٢٤، بڕیاردرا بە دەرکردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە:

ڕێنمایی ژمارە (٦)ی ساڵی ٢٠٢٤
ڕێنمایی خوێندنی دیپلۆمی پیشەیی لە هەرێمی کوردستان

بەشی یەکەم: ئامانج و پێناسەکان

مـاددەی (١): ئامانجەکـان: خوێنـدنی پیشـەیی و بڕوانـامەی دیپلـۆمی پیشـەیی دوو سـاڵە لە هەرێمـی کوردستان ئەم ئامانجانە لەخۆ دەگرێت:

١- **گەشەپێدانی لێهاتوویی:** ڕاهێنانی قوتابیان و خوێندکاران لەسەر کارامەیی پراکتیکی و ئەزموونی دەسـتی کە ڕاسـتەوخۆ دەتوانرێـت بەکاربهێنرێـت بـۆ بـوارە پیشـەییە هەڵبژێردراوەکەیـان، وایـان لێبکات لەگەڵ دەرچوونیان ئامادەبن بۆ کارکردن.

٢- **زانیاری پەیوەندیدار بە پیشە:** دابینکردن و پێدانی زانیاری نوێ و تایبەت بە پیشـە جیاوازەکـان بە قوتابییـان و خوێنـدکاران کە هاوتەریـب بێـت لەگەڵ پێداویسـتی و ڕەوتـی گەشـەکردنی کەرتـی پیشەیی هەڵبژێردراوی خۆیان.

٣- **دامەزراندن:** باشترکردنی توانای بەدەستهێنانی دەرفەتی کار و دامەزراندنی خوێندکاران ئەویش بە بەرزکردنەوەی توانای کێبڕکێیان لە بازاڕی کاردا لە ڕێگەی ڕاهێنان و شارەزایی تایبەتمەندەوە.

٤- **ئەزمـوونی پراکتیکـی:** پێشکەشـکردنی دەرفەت بـۆ قوتابیـان و خوێنـدکاران بـۆ بەدەسـتهێنانی ئەزموونی بازاڕی کاری ڕاستەقینە لە ڕێگەی مەشقکردن، ڕاهێنانی پراکتیکی، یـان پـرۆژە، هەروەهـا یارمەتیدانیان بۆ پڕکردنەوەی بۆشایی نێوان تیۆری و پراکتیک.

٥- **ڕێـڕەوی کـار:** دانـانی ڕێـڕەوی ڕوون بـۆ قوتابیـان و خوێنـدکاران بەمەسـتی بەرەوپێشـچوونی پیشـەکەی لە بـواری پیشـەیی هەڵبژێـردراوی خۆیـان یـان پیشـە پەیوەندیدارەکانـدا، هەروەهـا بەشداریکردن لە گەشەسەندنی ئابووری و گەشەپێدانی هێزی کار.

٦- **ستانداردەکانی پیشە:** دڵنیـابوون لەوەی کە دەرچـووان سـتاندارد و بڕوانـامە و پێداویسـتییەکانی پیشەکەیان بەدی دێنن یان تێدەپەڕێنن، بۆ ئەوەی ببنە مایەی گەشەکردنی ئابووری وڵات.

٧- **بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە و چارەسەرکردنی کێشەکان:** پەروەردەکردنـی تواناکـانی بیرکـردنەوەی ڕەخنەگرانە و توانـای چارەسـەرکردنی کێشـە ئاڵۆزەکـان کە لە چوارچێـوەی بـوارە پیشـەییەکەیاندا دێنەپێشەوە و سەرهەڵدەدەن.

٨- **پەیوەندی و کاری تیم:** بنیاتنانی توانای پەیوەندی کاریگەر و توانای کارکردنی هاوبەش لە ژینگە پیشەییە جۆراوجۆرەکاندا.

٩- **ئیتیکی پیشەیی:** بنیاتنانی هەستێکی بەهێزی ئیتیکی پیشەیی و دەستپاکی و بەرپرسیارێتی لە قوتابیان و خوێندکاراندا لەکاتی مامەڵەکردنیان لەگەڵ هاوکاران و کڕیاران و خەڵک.

١٠-**ڕێڕەوی خوێندنی بەرزتر:** دانانی بەردی بناغەی هەنگاونان بۆ ئەو کەسانەی ئارەزووی درێژەدان بە خوێندن دەکەن، تاکو بتوانن بڕوانامەی پێشکەوتووتر یان پلەی بەرزتر لە بواری پیشەیی خۆیان بەدەستبهێنن.

١١-**هەمەچەشنی و گشتگیری:** هاندانی هەمەجۆری و گشتگیر لەناو بواری پیشەیی دا، دڵنیابوون لەوەی کە قوتابیان و خوێندکاران لەپاشخانی جیاوازەوە بەیەکسانی دەستیان بەدەرفەتەکان دەگات.

١٢- **خۆگونجاندن:** ئامادەکردنی قوتابیان و خوێندکاران بۆ گۆڕانی سروشتی پیشەکانیان لەڕێگەی پەروەردەکردنی خۆگونجاندن و نەرمی و نیانی و ئامادەییان بۆ فێربوونی بەردەوام بە درێژایی ژیانی پیشەیی خۆیان.

١٣- **گەشەی کەسی:** بەشداریکردن لە گەشەکردنی کەسی قوتابیان و خوێندکاران لەڕێگەی پەروەردەکردنی **متمانە** بەخۆبوون و ئیتیکێکی بەهێزی کارکردن و هەستکردن بە دەستکەوتەکان لەکاتێکدا شارەزا دەبن لە لێهاتووییەکانی پیشەی هەڵبژێردراوی خۆیان.

١٤- **بەشداری کۆمەڵگا:** هاندانی قوتابیان و خوێندکاران بۆ بەشداریکردن و ئاوێتەبوون لەگەڵ کۆمەڵگە و پیشە ناوخۆییەکان، دروستکردنی تۆڕ و بەشداریکردنی ئەرێنی لە ناوچەکەدا، هەروەها دڵنیاکردنەوەی کۆمەڵگە لە پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری ستاندارد و ئاستبەرز لە بوارە پیشەییە جیاوازەکاندا کە سەلامەتی کۆمەڵگە و تاک بەرجەستە دەکەن.

١٥- **کارسازی:** دابینکردنی زانیاری و لێهاتوویی و کارامەیی پێویست بۆ قوتابیان و خوێندکاران بۆ لەبەرچاوگرتنی دەرفەتەکانی کارسازی لە بواری پیشەیی خۆیاندا.

١٦- **فێربوون بەدرێژایی ژیان:** بنیاتنانی بیرکردنەوەی فێربوونی بەردەوام، هاندانی دەرچووان بۆ ئەوەی لە پێشکەوتنەکانی پیشەسازیدا ئاگاداربن و بەدوای خوێندنی زیاتردا بگەڕێن لەکاتی پێویستدا.

ماددەی (٢): بڕوانامەی دیپلۆمی پیشەیی:

بریتییە لە بڕوانامەیەکی ئەکادیمی کە لە بوارێکی پیشەیی تایبەتمەند بەدەست دەهێنرێت لەدوای تەواوکردنی پرۆگرامێکی تایبەتی خوێندنی دوای ئامادەیی کە بە شێوەیەکی گشتی ماوەی دوو ساڵ دەخایەنێت. مەبەست لێی بریتییە لە دەستەبەرکردنی توانا و کارامەیی و زانیاری پراکتیکی پێویست لە بوارێکی پیشەیی تایبەتدا، هەروەها گرنگی دەدات بە ئامادەکردنی قوتابیان و خوێندکاران بۆ دامەزراندن یان کارکردن لە پیشەسازی و پیشە جیاوازەکان لە بازاڕی کاردا.

ماددەی (٣): دامەزراوەکان:

ئەو دامەزراوانەی کە بۆیان هەیە پرۆگرامی خوێندنی پیشەیی بکەنەوە و بڕوانامەی دیپلۆمی پیشەیی دوو ساڵە ببەخشن بریتین لە زانکۆ پۆلیتەکنیکی و زانکۆ زانستەکردارییە حکومییەکان و پەیمانگە تایبەتەکانی تەکنیکی و پیشەیی کە لەلایەن وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی لە هەرێمی کوردستان مۆڵەتیان پێدراوە.

ماددەی (٤): سیستمی خوێندن:

بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامەی دیپلۆمی پیشەیی دوو ساڵە پشت دەبەسترێت بە سیستمی خوێندن لەسەر بنەمای کۆکردنەوەی کریدیت لە چوارچێوەی پێواژۆی بۆلۆنیا لەو ماوەی کە بۆ خوێندن دەستنیشان کراوە.

ماددەی (٥): کرێدیتی پێویست:

کەمترین کرێدیتی داواکراو بۆ بەدستهێنانی بڕوانامەی دیپلۆمی پیشەیی دوو ساڵە دەکرێت جیاواز بێت بەپێی دامەزراوەکە و بواری تایبەتی خوێندنی پیشەیی، کە بەشێوەیەکی گشتی نابێت لە (١٢٠) کرێدیت کەمتربێت لە چوارچێوەی پێواژۆی بۆلۆنیا.

ماددەی (٦): دابەشکردنی کرێدیتەکان:

کرێدیتەکان بە شێوەیەکی گشتی لە ڕێگەی ئاوێتەکردنی ژمارەیەک لە کۆرسی خوێندنی گشتی، کۆرسی پیشەیی سەرەکی، ڕاهێنانی پراکتیکی یان مەشقکردن، و هەر کۆرسێکی تری پێویست بەدەست دەهێنرێن. هەر کۆرسێک لەناو پرۆگرامەکەدا ژمارەیەکی دیاریکراوی لە کرێدیتی بۆ دادەنرێت، کە ڕەنگدانەوەی کۆشش و پێداویستی بابەتەکە بێت، بەشێوەیەک کە نزیکەی (٢٠-٣٠٪)ی کرێدیتەکان بۆ کۆرسەکانی خوێندنی گشتی دەبێت و ئەوەی دەمێنێتەوە بۆ کۆرسە تەکنیکی و پیشەییەکان و بەشەکانی تری پرۆگرامی خوێندنی پیشەیی دەبێت.

بەشی دووەم: چوارچێوەی ئەکادیمی پرۆگرامی خوێندنی دیپلۆمی پیشەیی

ماددەی (٧): هەڵسەنگاندنی پێداویستییەکان (Needs Assessment):

بەمەبەستی دەستنیشانکردنی ئەو لێهاتوویی و کارامەییانەی کە گرنگە دەرچووان لە بوارێکی پیشەیی تایبەتدا هەیانبێت، پێویستە هەڵسەنگاندن ئەنجام بدرێت بۆ دیاریکردنی ئاراستە و پێداویستییەکانی پیشەسازی لە بوارە پیشەییە جیاوازەکاندا.

ماددەی (٨): ئاکامەکانی فێربوون(Learning Outcomes):

پێویستە بە ڕوونی ئەو دەرئەنجامە فێرکارییانە دیاری بکرێت کە چاوەڕوان دەکرێت قوتابیان و خوێندکاران تا کۆتایی پرۆگرامەکە بەدەستی بهێنن. ئەم دەرئەنجامانە دەبێ ڕەنگدانەوەی ئەو کارامەیی ولێهاتوویی وزانیاری وتوانایانە بن کەپەیوەندییان بەبوارە پیشەییە هەڵبژێردراوەکەوە هەیە

ماددەی (٩):

پرۆگرامی خوێندنی بڕوانامەی پیشەیی دوو ساڵە، بەمەبەستی دەستەبەرکردن و بەدیهێنانی ئامانجەکانی خوێندنی پیشەیی کە لە ماددەی یەکەمی ئەم ڕێنماییەدا هاتووە، پێویستە ڕەنگدانەوەی ئەم ئامانجانە بێت و بە شێوەیەکی گشتی لەم پێکهاتانەی خوارەوە پێکدێت:

١- **کۆرسی خوێندنی گشتی (General Education Courses):** ئەم کۆرسانە تەواوکەری کۆرسە پیشەییە سەرەکییەکانن بۆ فێرکردن و ئامادەکردنی قوتابیان و خوێندکاران لە بواری پیشەیی خۆیاندا. ئەم کۆرسانە بابەتەکانی وەک لێهاتووییە سەرەکییەکان، توانای زمان و پەیوەندیکردن، ئیتیکی پیشەیی، گەشەپێدانی کەسی، کارگێڕی و داهێنان، ماتماتیک، زانستە بنچینەییەکان و خوێندنی کۆمپیوتەر لەخۆدەگرێت.

٢- **کۆرسە تەکنیکی و پیشەییە سەرەکییەکان (Core Technical and Vocational Courses):** ئەو کۆرسە سەرەکیانەن کە تیشک دەخەنە سەر دەستەبەرکردنی توانا و ڕاهێنانی کارامەیی و زانیاری پراکتیکی و تەکنۆلۆجیای تایبەت لە بواری پیشەیی هەڵبژێردراودا. ئەو کۆرسانە بناغەی پرۆگرامەکە پێکدەهێنن و مەبەست لە داڕشتنیان بریتییە لە ئامادەکردنی قوتابیان و خوێندکاران بۆ دامەزراندن یان کارکردن لە بوارێکی پیشەیی تایبەتدا.

٣- **ڕاهێنانی پراکتیکی یان مەشقکردن (Practical Training or Internships):** یەکێک لە پێکهاتە گرنگەکانی پرۆگرامی خوێندنی دیپلۆمی پیشەیی بریتییە لە ڕاهێنانی پراکتیکی یان مەشقکردن. ڕاهێنان و مەشقکردنی دەستکار ئەزموونێکی پراکتیکی دەستییە کە ڕێگە بە قوتابیان و خوێندکاران دەدات زانیارییە تیۆریەکانی خۆیان لە ژینگەی کاری ڕاستەقینەدا بەکاربهێنن، ئەزموونێکی زۆر و بەنرخی پیشەیی لە بوارەکەی خۆیان بەدەستبهێنن.

٤- **کۆرسە هەڵبژاردەکان (Elective Courses):** ئەو کۆرسانەن کە لە پرۆگرامی خوێندن بەپێی پێویست دادەنرێن، ڕێگە بە قوتابی و خوێندکاران دەدەن کە ئارەزومەندانە هەڵیانبژێرن بۆ بەدەستهێنانی زانیاری زیاتر و شارەزا بون لە بوارێکی پیشەیی دیاریکراودا، هەروەها بۆ گەڕان و بەدواداچوون بۆ بابەتێکی پەیوەندیدار کە قوتابی و خوێندکار ئارەزووی دەکات، نابێت لە (٢٠٪)ی کۆی پرۆگرامەکانی هەر سمستەرێکی خوێندن زیاتر بێت.

٥- **پرۆژەی کار (Capstone Project):** لەم ڕێگەیەوە قوتابیان و خوێندکاران هەڵدەستن بە ئەنجامدانی پرۆژەیەکی کاری کۆتایی کە لە شەش مانگ کەمتر نەبێ و پەیوەندی بە بوارە پیشەییەکانیانەوە هەبێت. مەبەست لەم پرۆژەیەش بریتییە لە نیشاندانی توانای قوتابیان و خوێندکاران بۆ پراکتیزەکردنی ئەو لێهاتوویی و کارامەیی و زانیاریانەی کە بەدەستی هێناوە لە ماوەی پرۆگرامی خوێندندا.

٦- **خزمەتگوزاری پشتگیری (Support Services):** دەکرێت دامەزراوەکان خزمەتگوزاری پشتگیری وەک ڕاوێژکردن، ئامۆژگاری ئەکادیمی، و ڕێنمایی پیشەیی بەدرێژایی ماوەی خوێندن پێشکەش بە قوتابیان وخوێندکاران بکەن بەمەبەستی یارمەتیدانییان لەبەدەستهێنانی کار لەبواری پیشەکەی خۆیدا.

ماددەی (١٠): دانپێدانانی فێربوونی پێشوو (Recognition of Prior Learning):

له هەندێک حاڵەتدا، ئەو قوتابی و خوێندکارانەی کە ئەزموونی پێشووی کارکردنیان هەیە یان بڕوانامەی پەیوەندیداریان هەیە، ئەگەر ئەو ئەزموونە یان بڕوانامەیە گونجاو و شایستەی دانپێدانان بێت ئەوا دەکرێت کرێدیتی پێویستی پێ بدرێت، ئەمەش دەتوانێت ماوەی پرۆگرامەکە کورت بکاتەوە و سوود لەو زانیاری و لێهاتوویی پێشوویان وەربگیرێت، بۆ ئەم مەبەستەش ئەنجومەنی بەش و پەیمانگە بەرپرسن لە هەڵسەنگاندن و پەسەندکردنی ئەو ئەزموونە یان بڕوانامەیە و دواتر ڕەزامەندی فەرمانگەی پەیوەندیداری لە وەزارەت پێ وەربگیرێت.

ماددەی (١١): هەڵسەنگاندن و نمرەدانان:

ئاستی زانستی و پیشەیی قوتابیان و خوێندکاران هەلدەسەنگێنرێت بە پشتبەستن بە ڕێنماییە کارپێکراوەکانی تاقیکردنەوەکان ئەمەش لە ڕێگەی هەڵسەنگاندنی بەردەوام، ئەزمون، پێدانی ئەرک، کاری پراکتیکی، و تاقیکردنەوە. پێوەرەکانی نمرەدان لەلایەن پەیمانگەوە دادەڕێژرێت لە چوارچێوەی سیستمی کارپێکراوی هەرێمی کوردستان کە بریتییە لە بەدەستهێنانی بەلانی کەم (٥٠) لە (١٠٠) نمرە.

ماددەی (١٢): مەرجەکانی دەرچوون:

بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامەی پیشەیی دوو ساڵە، پێویستە لەسەر قوتابی و خوێندکار هەموو کۆرسە پێویستەکان و ڕاهێنانی پراکتیکی بە سەرکەوتوویی تەواو بکات و کەمترین ئاستی کرێدیتی پێویست کە لەلایەن پەیمانگەکەوە دیاری کراوە بەدیبهێنێت لەچوارچێوەی ئەو پرۆگرامە پیشەییەی کە هەڵیبژاردوە.

بەشی سێیەم: پێشکەشکردن و وەرگرتن

ماددەی (١٣):

پێوەرەکانی شایستەبون بەمەبەستی پێشکەشکردن بۆ دیپلۆمی پیشەیی دوو ساڵە بەم شێوەی خوارەوەیە:

١- هەڵگرانی بڕوانامەی ئامادەیی بە گشت لقەکانییەوە، یاخود هەر بڕوانامەیەکی تر کە هاوتای بڕوانامەی ئامادەیی بێت، دەکرێت داواکاری بۆ خوێندنی دیپلۆمی پیشەیی پێشکەش بکەن.

٢- دەرچووانی ئامادەییە پیشەییەکان ئەگەر داواکاری بۆ بەشێکی پیشەیی لە هەمان پسپۆری خۆیان پێشکەش بکەن ئەوا بەبێ کێبڕکێ وەردەگیرێن، بۆ ئەو بەشانەی جیاوازە لە پسپۆری خۆیان ئەوا دەچنە پێشبڕکێ.

٣- دەرچووانی پەیمانگە پێنج ساڵییەکانی سەر بە وەزارەتی پەروەردە دەتوانن بەبێ کێبڕکێ لە بەشێکی پیشەیی لە هەمان پسپۆری خۆیان وەربگیرێن، بەڵام بۆ ئەو بەشانەی جیاوازن لە پسپۆری خۆیان ئەوا دەچنە پێشبڕکێ.

٤- هەڵگرانی هەریەک لە بڕوانامەی دیپلۆمی تەکنیکی دوو ساڵە و بڕوانامەی بەکالۆریۆس دەتوانن بەبێ کێبڕکێ لە بەشێکی پیشەیی لە هەمان پسپۆری خۆیان وەربگیرێن، بەڵام بۆ ئەو بەشانەی جیاوازن لە پسپۆری خۆیان ئەوا دەچنە پێشبڕکێ.

٥- هەڵگرانی هەریەک لە بڕوانامەی پەیمانگەی پێنج ساڵی و دیپلۆمی تەکنیکی و بەکالۆریۆس ئەگەر داواکارییان بۆ بەشێکی پیشەیی جیاواز لە پسپۆری خۆیان پێشکەش کرد ئەوا ڕەچاوی نمرەی بڕوانامەی ئامادەیی و بڕوانامەی پەیمانگەی پێنج ساڵی و دیپلۆمی تەکنیکی یان بەکالۆریۆسەکەیان دەکرێت، ڕێژەی نمرەی هەردوو بڕوانامەکەش بۆ کێبڕکێ لەلایەن وەزارەتەوە ڕێک دەخرێت.

٦- پێشکەشکار نابێت تەمەنی لە ١٨ ساڵ کەمتر بێت.

٧- هەر مەرجێکی تری پێویست ئەگەر لەلایەن پەیمانگەوە دابنرێت بەپێی تایبەتمەندێتی پسپۆرییە جیاوازەکان.

ماددەی (١٤): پرۆسەی داواکاری و پێشکەش کردن بەم شێوەی خوارەوەیە:

١- لەلایەن وەزارەتەوە و بە هەماهەنگی لەگەڵ زانکۆ حکومییە پەیوەندیدارەکان و پەیمانگە تەکنیکی و پیشەییە تایبەتەکان پلاتفۆرمێکی ئەلکترۆنی ئامادە دەکرێت بۆ جێبەجێکردنی پرۆسەی پیشکەشکردن و وەرگرتن.

٢- لەنێو پلاتفۆرمەکەدا پرۆسە و فۆرمی پێشکەشکردن بەووردی ئامادە دەکرێت کە سەرجەم زانیارییە پێویستەکان لەخۆ بگرێت، زانیاری تەواو لەسەر پەیمانگەکان و بەشە پیشەییەکان دەخرێتە بەردەست پیشکەشکاران.

٣- ئەم پلاتفۆرمە بەشێوەیەکی بەردەوام و بە درێژایی ساڵ بۆ پێشکەشکاران کراوە دەبێت بۆ ئەوەی داواکاری خۆیان بۆ پەیمانگە و بەشە پیشەییەکان پێشکەش بکەن.

٤- کۆپی بڕوانامە و بەڵگەنامە پێویستەکان لەڕێگەی پلاتفۆرمەکەوە بە شێوەی ئۆنلاین هاوپێچی داواکارییەکە دەکرێت.

ماددەی (١٥): تاقیکردنەوەی وەرگرتن و چاوپێکەوتن.

١- ئەگەر لە هەربەشێکی پیشەیی بەپێی تایبەتمەندی پێویستی بە تاقیکردنەوەی وەرگرتن بوو، ئەوا تاقیکردنەوەکە لەلایەن پەیمانگەوە ئەنجام ئەدرێت بۆ هەڵسەنگاندنی زانیاری و لێهاتووییەکانیان.

٢- ئەگەر لە هەربەشێکی پیشەیی بەپێی تایبەتمەندی پێویستی بە چاوپێکەوتن بوو، ئەوا چاوپێکەوتنەکە لەلایەن لیژنەیەکی تایبەت لە پەیمانگەوە ئەنجام ئەدرێت بۆ هەڵسەنگاندنی خولیا و ئارەزووی پێشکەشکار و گونجاوییان بۆ پرۆگرامی هەڵبژێردراو.

٣- ووردەکاری و میکانیزمی تاقیکردنەوەی وەرگرتن و چاوپێکەوتن پێش ئەنجامدانی لەلایەن پەیمانگەوە بۆ پێشکەشکاران ڕوون دەکرێتەوە.
٤- ئەنجامی تاقیکردنەوەی وەرگرتن و چاوپێکەوتن وەک بەشێک لە پێوەرەکانی وەرگرتن پشتی پێ دەبەسترێت.

ماددەی (١٦): پرۆسەی هەڵبژاردن و وەرگرتن:

١- زانکۆ یان پەیمانگە لە ڕێگەی لیژنەیەکی وەرگرتنەوە پێداچوونەوە بە هەموو داواکارییەکان دەکات، ئەنجامی تاقیکردنەوەکانی وەرگرتن (ئەگەر هەبێت)، و ئەدای چاوپێکەوتن (ئەگەر ئەنجام درابێت) لەبەرچاو دەگیرێت.
٢- کاندیدە سەرکەوتووەکان بە پشتبەستن بە بڕوانامەی پێشکەشکراو و ئەزموونی پەیوەندیدار (ئەگەر هەبێت) و گونجاوی گشتی بۆ پرۆگرامەکە هەڵدەبژێردرێن.
٣- لیستی سەرکەوتووەکان بەمەبەستی ووردبینی و پەسەندکردن بەرزدەکرێتەوە بۆ وەزارەت/ هەریەک لە بەڕێوەبەرایەتی ناوەندی وەرگرتن و بەڕێوەبەرایەتی خوێندنی تایبەت بەپێی پەیوەندی.
٤- دوای پەسەندکردنی ئەنجامەکان لەلایەن وەزارەتەوە، زانکۆ یان پەیمانگە ئاگاداری پێشکەشکاران دەکاتەوە لە ئەنجامی وەرگیرانییان لە ڕێگەی ئیمەیل یاخود پەیوەندی کردن.
٥- پرۆسەی پەڵپگرتن لە ئەنجامەکان لەماوەی سێ ڕۆژدا ئەنجام ئەدرێت.
٦- کاندیدە سەرکەوتووەکان نوسراوی فەرمی وەرگیرانییان لەلایەن زانکۆ یان پەیمانگەوە پێ دەدرێت کە وردەکارییەکانی پرۆگرام و کرێ خوێندن و پرۆسەی پەیوەندی و خۆتۆمارکردن لەخۆدەگرێت.

ماددەی (١٧): پەیوەندیکردن و خۆتۆمارکردن:

١- کاندیدە وەرگیراوەکان دەبێت پرۆسەی پەیوەندی کردن بە زانکۆ یان پەیمانگەوە جێبەجێبکەن ئەویش بە پێشکەشکردنی بەڵگەنامە ڕەسەنەکان و خۆتۆمارکردن و پێدانی قیستی کرێی خوێندن لە ماوەی دیاریکراودا.
٢- پەیوەندی نەکردن و خۆتۆمارنەکردن لەماوەی دیاریکراودا دەبێتە هۆی ئەوەی کە وەرگیرانەکە هەڵبوەشێتەوە و کاندیدەکانی ناو لیستی یەدەگ بێنە شوێنیان.

ماددەی (١٨):

لەپێش دەستپێکردنی پرۆگرامی خوێندن، دانیشتنێکی ئاراستەکردن ڕێکدەخرێت بۆ ئاشناکردنی قوتابیان و خوێندکاران بە یاسا و ڕێساکانی خوێندنی باڵا و زانکۆ و پەیمانگە و خوێندنی دیپلۆمی پیشەیی دوو ساڵە.

ماددەی (١٩):

دەستپێکردنی خوێندن و پرۆگرامی دیپلۆمی پیشەیی دوو ساڵە بەپێی ساڵنامەی ئەکادیمی دەستپێدەکات.

بەشی چوارەم: ستافی مامۆستایانی وانەبێژ و ڕاهێنەران

ماددەی (٢٠):مامۆستایان:

ئەندامانی دەستەی وانەبێژی لە خوێندنی پیشەیی پێکدێت لە هەڵگرانی بڕوانامەی ماستەر و دکتۆرا کە خاوەنی نازناوی زانستین بەپێی یاسا و ڕێنماییە کارپێکراوەکان، پێویستە پسپۆرییەکەیان پەیوەندیدار بێت یاخود نزیک بێت لەو بوارە پیشەییەی کە وانەی تێدا ئەڵێنەوە.

ماددەی (٢١):

لە حاڵەتی نەبوونی مامۆستا هەروەک لە ماددەی بیستەم ئاماژەی پێکراوە، دەکرێت هەڵگرانی بڕوانامەی بەکالۆریۆس کە پسپۆرییەکەیان پەیوەندیدارە یاخود نزیکە لە بوارە پیشەییەکەدا وەک ئەندامانی دەستەی وانەبێژی سوودیان لێ وەربگیرێت بەمەرجێک خولی پێداگۆجییان تەواو کردبێت.

ماددەی (٢٢):ڕاهێنەران:

کەسانی خاوەن ئەزموون لە بوارێکی پیشەیی تایبەت دەکرێت وەک ڕاهێنەر ڕاهێنان بە قوتابیان و خوێندکاران بکەن لەژێر سەرپەرشتی و چاودێری مامۆستایانی پسپۆر کە لە ماددەکانی بیستەم و بیست و یەک ئاماژەیان پێکراوە.

بەشی پێنجەم: درێژەدان بە خوێندن

ماددەی (٢٣):

هەڵگرانی بڕوانامەی دیپلۆمی پیشەیی دوو ساڵە بۆیان هەیە بەو بڕوانامەیە درێژە بە خوێندنی ئەکادیمی خۆیان بدەن بۆ بەدەستهێنانی بڕوانامەی بەکالۆریۆس لە بواری پسپۆری پەیوەندیدار بە بڕوانامە پیشەییەکەیان یان نزیک لە بوارەکەیان لە زانکۆ تایبەتەکانی هەرێمی کوردستان، بەمەرجێک جۆری بڕوانامەی ئامادەییەکەیان گونجاوبێت بۆ درێژەدان بە خوێندنی بەکالۆریۆس لەو بەشەی داوای دەکات، بۆ ئەم مەبەستەش فەرمانگەی پەیوەندیدار لە وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی ڕێکاری پێویست بۆ جێبەجێکردنی ئەم ماددەیە دەردەکات.

ماددەی (٢٤):

هەڵگرانی بڕوانامەی دیپلۆمی پیشەیی دوو ساڵە بۆیان هەیە لەهەمان بواری پیشەیی خۆیان بەشداربن لە پرۆگرامی خوێندنی کورتخایەن (**Re-Skill Program**) کە لەلایەن زانکۆ یان پەیمانگە دەکرێتەوە ئەمەش بەمەبەستی نوێکردنەوە و بەرەوپێش بردنی توانا و لێهاتووی و کارامەییەکانییان بۆ ئەوەی لەگەڵ پێشکەوتنە جیهانی و پێداویستییە نوێیەکانی بوارە پیشەییەکەدا بگونجێن.

بەشی شەشەم: حوكمە گشتییەکان

ماددەی (٢٥):

ئەو زانکۆ و پەیمانگەیانەی کە خوێندنی پیشەییان هەیە بە سوود وەرگرتن لە یاداشتی لێک تێگەیشتنی نێوان وەزارەتمان و وەزارەتی کار و کاروباری کۆمەڵایەتی، کۆرسی ڕاهێنانی کورتخایەن بکەنەوە بۆ پیشەوەرانی کەرتی تایبەت، بەشداربوان تەنها بڕوانامەی بەشدارییان پێ ئەدرێت (**Non-Degree Certificate**).

ماددەی (٢٦):

بۆردێک دادەمەزرێ لە وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی بەهاوبەشی لەگەڵ ئەو زانکۆ و پەیمانگەیانەی کە خوێندنی پیشەییان هەیە، بەمەبەستی داڕشتنی سیاسەتی گشتی و ئاراستەی خوێندنی پیشەیی لە هەرێمی کوردستان، بەپێی پێویستی دەکرێت کەرتی تایبەت و لایەنە پەیوەندیدارەکانی حکومەت لە بۆردەکە بەشدارییان پێ بکرێت.

ماددەی (٢٧):

فەرمانگەی پەیوەندیدار لە وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی لە هەرێمی کوردستان بەپێی پێویست ساڵانە ڕێکاری مەرج و پێوەرەکان دەردەکات بۆ ئاسان جێبەجێکردنی ئەم ڕێنماییە.

ماددەی (٢٨):

کار بە هیچ ڕێنمایی و بڕیارێک ناکرێت کە ناکۆک بێت لەگەڵ حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە.

ماددەی (٢٩):

ئەم ڕێنماییە لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائعی کوردستان) جێبەجێ دەکرێت.

هۆکارەکانی دەرچونی ئەم ڕێنماییە

بەمەبەستی ڕێکخستن و گەشەپێدانی بازاڕی کاری هەرێمی کوردستان و ئامادەکردنی کادری لێهاتووی خاوەن توانا و کارامەیی و بەرپرسیار بەرامبەر کۆمەڵگە و خاوەنکار و پیشەکەی، لەڕێگەی ئەو ڕێسا و یاسایانەی کە زەمینەی بەستنەوەی بازاڕی کاری کورستان بە زانکۆ و پەیمانگەکان، بەدیهێنانی ئامانجە گشتی و تایبەتەکانی خوێندن دەڕەخسێنن، بۆ ئەوەی خوێندن ببێتە شاڕێگەی بەگەڕخستن و بەدەستهێنانی دەرفەتەکانی کار بۆ سەرجەم تاکەکانی کۆمەڵگە بە یەکسانی، وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی ئەم ڕێنماییەی دەرچواند.

د. ئارام محمد قادر
وەزیری خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی